

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Снежана Бойчева,

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“,

Факултет по хуманитарни науки – катедра *Германистика*

член на научно жури, определено със заповед № РД-16-069/10.07.2020 г.
на Ректора на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия, Австралия (Немска литература) за нуждите катедра *Германистика*, ФХН, Шуменски университет “Епископ Константин Преславски”, обявен в ДВ бр. 20/10.03.2020 г.

Като единствен кандидат в конкурса участва д-р Даниела Георгиева Кирова, главен асистент в катедра *Германистика* към Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Представените документи са изготвени съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБ и Правилника за неговото приложение, а също така и според Правилника за развитие на академичния състав на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

1. Данни за професионалното израстване на кандидата

Гл. ас. д-р Даниела Георгиева Кирова завършва през 1987 г. Езикова гимназия „Гео Милев“, гр. Добрич, а през 1996 г. Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ с магистърска степен по Немска филология и преподавател по немски език в СОУ и специализация по Езиково обслужване на бизнеса. В периода 10/1994 – 02/1995 д-р Кирова следва в Университета Фридрих Александър, Ерланген–Нюрнберг, Германия, като стипендиант на Немската служба за академичен обмен (DAAD). От 2004 г. до 2008 г. е редовен докторант в професионално направление Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия – Немска литература) в катедра Немска филология и Чуждоезиково обучение на Шуменския университет. Под научното ръководство на проф. дфн. Емилия Стайчева през 2009 г. тя защитава дисертация на тема „Литературни и публицистични текстове в рубриката „Фейлетон“ на българския немскоезичен вестник „Дойче Балкан-Цайтунг“, за което ѝ е присъдена

образователната и научна степен „доктор“. Д-р Кирова е завършила множество курсове за повишаване на квалификацията си в Шуменския университет, Hueber Verlag и Oxford centre, Варна, МОН, Гьоте-Институт София, посолството на ФРГ в България, както и в Германия – в Гьотинген, Мюнхен, Ваймар, Вюрцбург и др. В рамките на двустранното партньорство между Шуменския университет и Университета в Потсдам, Германия тя е специализирала в Института по Германистика на Университета в Потсдам. Изследователска дейност д-р Кирова е осъществила също в университетите в Лайпциг, Ерланген, Хайделберг, Мюнхен, Хамбург и Берлин. Професионалната кариера на д-р Кирова преминава през всички степени на образованието – от нередовен учител по немски език в Х ОУ „Васил Друев“, Шумен, през степените главен и старши учител в Езикова гимназия „Н. Й. Вапцаров“, Шумен, като наред с това е хоноруван преподавател в катедра Немска филология и чуждоезиково обучение, Факултет по хуманитарни науки на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, а от 2011 г. е главен асистент в катедра Германистика. Член е на Съюза на германистите в България и на Дружеството на преподавателите по немски език в България.

2. Общо описание на представените материали

Д-р Даниела Кирова е представила справка за изпълнението на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. В нея са отбелязани 1 монография, втора монография, базираща се на дисертационен труд за присъждане на *образователната и научна степен „доктор*, 1 глава от колективна монография, 1 студия и списък с 11 публикации в научни списания и сборници – 10 публикации в български научни издания и 1 публикация в чуждестранно издание, 4 превода и участия в 19 национални и 4 международни научни форуми, семинари и работни групи. Цитиранията са общо 13 – 1 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни (Boycheva, S.; Kirova, D. Sehen, Hören, Lesen. Mediengestützter Literaturunterricht. В: Перспективи и шансове на германистиката през XXI век, Велико Търново: Фабер, 2012: 80-88. ISBN: 978-954-400-637-2), 7 – в чужди издания.

3. Характеристика и оценка на хабилитационния труд и приложените публикации

Хабилитационният труд **„Медийни диалози. Нямо кино – немскоезична литература от началото на XX век“ (2020)**, както и предложените за рецензиране

статии тематизират три частни проблема: отношението литература-медии (кино), немска литература и литературна дидактика, както и различни ракурси на немско-българските културни и литературни отношения през XX в.

Монографията „Медийни диалози. Нямо кино – немскоезична литература от началото на XX век“ (2020) обхваща увод, 3 глави и заключение с общ обем от 137 стр. Библиографията съдържа над 150 заглавия, между които 60 интернет източници. Форматът отговаря на основните стандарти за хабилитационен труд. Монографията е прецизно и логично структурирана, изследван е богат емпиричен материал, направени са произтичащите от аналитичната част обобщения и изводи.

Представеното монографично изследване тематизира характерния за модерността синкретизъм в изкуството („хибридни форми“ в изкуството, „синтезирана интермедиаалност“), както и особено актуалния ракурс за интерактивния подход към литературния текст, интензивно прилаган с оглед на развитието на новите медии.

Обзорът на диахронното развитие на основните методологични постановки в първа глава – *интермедиаалност* и *паратекстуалност*, както и високата степен на информативност в аналитичната част (глави 2. и 3.) са основа за настоящото, но и за последващи изследвания в областта на литературата и медиазнанието. От описаните стратегии за реклама на филмов продукт биха могли успешно да се възползват и специалисти по културен мениджмънт. По-детайлното осветляване на сложните понятия и явления, предмет на анализ, допълнително би повишило ефективността на изследването.

От особено значение за тематизирането на феномена *интермедиаалност* е извеждането на постановки като „мономедиите не предхождат интермедиаалността, а я следват“(15). И това се доказва в глава втора, напр. с анализа на медията „литературен текст“ и неговата „вътрешна мултимедиаалност“ (вж. медиатизирането на литературата във „Вълшебната планина“ на Томас Ман – Д.К., или тоталните интермедиаални препратки в „Стари майстори“ на Т. Бернхард – С.Б.). Конкретиката на изложението очертава литературния текст не само като най-старата медия, но и като предшественик на всички по-късни форми на мулти- и интермедиаално представяне.

Друг важен проблем, който поставя изследването, е въпросът за тривиализацията на филмовата адаптация спрямо класически литературни текстове, производството на масов (рекламен) продукт за сметка на определени художествено-естетически стойности (пример „Страданията на младия Вертер“ като любовен роман, „Коварство и любов“ като любовна драма – С.Б.). Такова внушение впрочем правят и театрални постановки на

българска сцена (Театър на армията, 1980г. „Коварство и любов“), имащи претенции да се придържат към основни послания на оригинала.

В обратен ракурс техниките на филмиране (симултанното отразяване на звук, образ, движение, действие – „кинематографски стил в литературата“) визуализират техниките на модерното писане (линеарността на текстовото представяне в литературата се преодолява със стилистични средства като паратактична могопластовост на изказа, техника на монтажа, мултиперспектива, аритмичност, деграмадикализиране и сензитивна фрагментираност, елипси, липса на кузални връзки, поток на съзнанието, обобщени като „паноптикум и полифония на образи, звуци, знаци, движения, асоциации“ (54-58). Не на последно място екранните адаптации много често отговарят на модерното схващане за отворения край на литературния текст, на свободното реципиране на произведението на изкуството въобще (Умберто Еко – читателят като съавтор). Анализирани са конкретни примери от *модерната литература* в областта на лириката на експресионизма и на модерния роман (Дъблин: „Берлин-Александърплац“), които реално могат да се приложат в практиката на обучение в рамките на съвременната немскоезична литература. Предлагат се платформи за подобни разработки в интернет пространството. Този вид методология отговаря на модерния начин на писане (техника на монтажа).

Изследването имплицитно проблематизира кризата на четенето на текстове (вкл. от страна на студентската аудитория) и способите за преодоляването ѝ чрез използване на новите медии в методиката на преподаване на литературни текстове. Реализирането на мултимедийния метод, особено при преподаването на обемни, съдържателно и стилистично трудни художествени произведения, стимулира чрез съчетаването на аудиовизуални средства (звук, образ, движение, паратекст) креативно отношение към литературния текст (инсцениране – пърформънс, рецептивно дописване). По този начин се изгражда мотивация в заниманията с художествена литература, които за съжаление не са сред приоритетите на съвременното @поколение (вж. също Boycheva, S.; Kirova, D. Sehen, Hören, Lesen. Mediengestützter Literaturunterricht. В: Перспективи и шансове на германистиката през XXI век, Велико Търново: Фабер, 2012: 80-88. ISBN: 978-954-400-637-2).

Предвид гореизложените приноси характеристики в теоретичен и практико-приложен план предложих на Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“ да включи в издателския си план настоящото монографично изследване.

В главата от колективната монография „Език, медии, култура във взаимодействие“ – „Дигитални измерения на литературата: медийна трансформация на романа на Роберт Музил „Човекът без качества“, Научна поредица „Филологически ракурси“. Том II., научният интерес на авторката се насочва към проблематика, засягаща смяната на комуникационната среда, което от своя страна води до метаморфози в начина на четене и разкрива новите възможности за дигитално представяне на други области, свързани с литературата. Представените форми на медийна трансформация на „Човекът без качества“ се дистанцират от принципа на линейността, характерен за печатната книга. Основен принос на публикацията е демонстрирането на възможността да се използва нова форма на рецепция на литературен текст – „навигация вместо четиво“ – на принципа на сърфирането в мултимедиална среда, което позволява преминаване в сфери на извънлитературната реалност.

В студията и статията, стоящи в основата на монографията „Медийни диалози. Нямо кино – немскоезична литература от началото на XX век“ („Перитекстуално обкръжение на немския ням филм“, „Интермедиялни форми в отношението кино – немска литература от началото на 20 век“), се прави опит за конструиране на модели за интерпретиране на интермедиялността и паратекстуалността в отношенията кино-литература, филм – нелитература.

Студията „Перитекстуално обкръжение на немския ням филм“ се фокусира върху анализ на перитекстуалното обкръжение на немския ням филм въз основа на типологията на паратекста на Жерар Жонет, според която се открояват два основни вида – перитекст и епитекст. Изследването стъпва на позицията, че категориите, предложени от Жонет, могат с основание да се приложат за филма. Приведени са конкретни и разнообразни примери от пет немски филма – „Студентът от Прага“, „Голем, как се появи на този свят“, „Кабинетът на д-р Калигари“, „Носферату. Симфония на ужаса“ и „Д-р Мабузе, играчът. Част II“, създадени в периода 1920 – 1922 г. В заключението се извежда постановката за дискурсивния характер на паратекста, което надгражда в херменевтично отношение сюжета.

Статията „Интермедиялни форми в отношението кино – немска литература от началото на 20 век“ представлява кратък преглед на интермедиялността, като се подчертава нейното силно влияние в немскоезичните изследвания, предимно с оглед на разнородността на дебата. Анализира се същността на три основни категории (предложени от Райевски): медийна комбинация, медиен пренос и интермедиялни препратки. Обект на анализ е също взаимодействието кино – литература, като

обвързването на литературата и филма се разглежда през призмата на естетически обусловени структурни промени. В заключение се прави изводът, че медията филм е в състояние да създаде много по-интензивни връзки с литературата, независимо че в експресионистичната кинолирика се забелязва противоречиво отношение към киното.

Всички предложени в рамките на конкурса публикации са доказателство за целенасочена специализирана подготовка в областта на взаимодействието литература – медии, както и в областта на иновативните методи на преподаване на литература. Изследванията демонстрират характерния за авторката стил на силно изразена информативност и фактологичност, прагматична ориентираност и директност на изказа.

4. Учебна дейност/ участие в научно-приложни и изследователски проекти/ експертиза

Д-р Кирова води редица лекционни курсове в специалностите *Приложна германистика, респ. Немска филология* – 13 курса в бакалавърска и 4 в магистърска програма Езиково обслужване на туризма и бизнеса. В своята преподавателска дейност колегатата Кирова се отличава с отлична теоретична подготовка, с последователност в усвояване и прилагане на най-новите достижения и технологии в преподаването, с постоянен стремеж към усъвършенстване, с прагматичен подход в отношенията с колеги и студенти. Благодарение на нейни инициативи се променят структурата и философията на преподаване, което се изразява в коригиране на учебни планове и програми. Отзивите на студенти в проведените анкети доказват изключителното разнообразие на теми и методи, които д-р Кирова разработва и прилага в преподавателската си работа. Практиката на преподаване е отразена в статии и научни доклади.

От седем години тя участва като преподавател по немски език (обучител) и води курсове за преподаватели и докторанти в рамките на общоуниверситетски проект „Повишаване на чуждоезиковата подготовка на преподавателите и докторантите в Шуменския университет“. Кандидатката е участвала общо в 1 международен, 6 национални и 15 университетски научно-приложни проекта.

Д-р Кирова е основен организатор на научни форуми и прояви от страна на катедра Германистика като напр. Дни на немския език и култура. По нейна инициатива ежегодно се провежда среща на студенти и преподаватели с ученици и колеги от шуменските основни и средни училища. Специално признание в национален план д-р Кирова получи като организатор на поредната конференцията на Съюза на

германистите в България през 2018 г. Тя е един от активните членове на катедрата на факултетско и университетско ниво. Член е на Комисията по присъждане, признаване и трансфер на кредити към Факултета по хуманитарни науки.

Д-р Кирова модерира интернет страница на специалността с цел успешна кандидатстудентска кампания и реклама.

Тя е експерт към Центъра за контрол и качество на училищното образование към МОН за външното оценяване за 8 клас през 2010, 2011, 2012 и 2017 г.

В рамките на културно-просветната дейност в град Шумен д-р Кирова е търсен специалист и консултант. (Писмен и устен превод на Международния конкурс за камерно пеене „Панчо Владигеров“).

Наукометричните показатели и представените справки, както и отзивите на колеги и студенти свидетелстват за висока степен на научноизследователска, организационна и преподавателска активност.

В чисто човешки план колегата Кирова демонстрира колегиалност и готовност да помогне в критични ситуации. Като дългогодишен ръководител на катедра Германистика винаги съм разчитала на нейния висок професионализъм, на нейната критичност и на завишените стандарти за качество, които поставя към себе си, колегите и студентите.

В заключение:

Хабилитационният труд и представените публикации *съдържат научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в изследвания частен проблем.* Убедено давам своята *положителна оценка* за цялостната научноизследователска, преподавателска и административна работа на д-р Даниела Георгиева Кирова и *предлагам на почитаемото научно жури да предложи на ФС на ШУ кандидатката за заемане на академичната длъжност „доцент“* в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, (Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия, Австралия (Немска литература) към катедра Германистика, Факултет по хуманитарни науки на Шуменски университет “Епископ Константин Преславски”.

25.08.2020 г.

Рецензент:

/проф. дфн Снежана Бойчева/